

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

6 Lexne pœnalis in foro conscientiaë ante iudicis condemnationem obliget
ad p[o]enam

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

diuinas, siue canonicas, siue ciuiles que delictis penas decernunt, negare non audeat, qui obligent ad culpam. Nam quamuis illa delicta alijs mādatis non essent prohibita in illis certe satis exprimitur, penas illas & maximē capitales ad cohibendas culpas illic insinuaras institui, quā ideo culpa illic virtualiter prohibentur. Viendum ergo arbitror hac distictione: Quando poena applicatur culpæ vti in dictis legibus, obligatio fit sub reatu culpæ, quando vero lex formam habet potius concessionis aut dispensationis, tunc talis lex non obligat ad culpam, sed tñ neq. id quod sub imagine pena sub iungitur, habet veram rationem pena sed pretij aut cōuentionis. Subdamus exempla hæc lex, Qui frumentum è regno euexerit, illud perdat, aut tale luat poenam, re vera obligat ad culpam. Attamen si intentio Regis non esset distractionem frumenti prohibere, sed illa ratione poenam colligere, lex tunc non obligaret ad culpam, sed tñ conditio subiuncta non esset pena, sed concessionis pretium, vt qui uellet euehere, tantum contributor. Sicut & respublica potest & vetando legem hæc ferre. Qui ligna in nemore ceciderit, tali plectatur poena, & rursum sinendo pro pretio, Qui ceciderit, tantum soluat. Eodē modo Si quis mulam equitauerit, illam perdat, profecto (vt reos) ad culpam obligat, sed si post latam legem ciues dispensationem procurarent, uellentq. eā pretio redimere tunc lex hæc, Qui mulam equitauerit, tantum soluat, non est poenalis, quia neque prohibitoria, sed potius concessoria. Quod si contra nobis obijciantur institutiones nostræ, aliarumque, religionum in quibus sic habetur. Nolumus obligare ad culpam, sed ad poenam, vbi poena sine culpa nominatus. Respondetur tales non esse proprie ac legitime, penas, sed sunt quasi conuentiones & pacta, quia monachi tali se uolunt voto astringere, vt si hæc fecerint, illa pariuntur. Dicuntur autem nõ ineptè poenæ, quia propter res veritas exiguntur, ac rependantur. Cuius instar in nostro libello de Abusu iuramentorum cauendo, dicebamus quod extra obligationem ad nouam culpam potest quis se astringere, vt quotiescunque iuramento fuerit abusus, tantum pendat. Alleget hic quispiã contra nos forsã leges aliquas ciuiles statuente poenas, vbi non apparet subesse culpa, quales sunt illæ de effra-

toribus carcerũ vt fugiant. ff. de effract. l. de ijs, & ff. de cust. & exhib. reo. in eos cũ tamen liceat citra culpam cuiuscunq. uincto id facere. Sed de his lib. 5. q. 6. respondemus, qd vel est illis, uel prelucitur culpa.

ARTICVLVS VI.

Vtrum lex poenalis in foro conscientie ante iudicis condemnationem obliget ad poenam.

Articulus proximus, quo definitũ est legem poenalem & ad culpam simul & ad poenam obligare, in hanc nos disputationem mitti eidem agnatam, vtrum scilicet ad culpam, ita & ad poenam ante iudicis condemnationem obliget? Et arguitur a parte affirmatiua: Leges huiusmodi (vt dictum est) non habent minorem vim obligandi ad poenam, quam ad culpam, & ideo legis virtus, tam est punire (vt supra dictum est) quã imperare, ad culpã aut abiq. iudicis sententia obligant, ergo & ad poenam pari modo obligare possunt. Secundo arguitur, Iudex vigore legis per suam sententia obligat ad poenam, ergo maiori rōne lex per se ipsa. Aliiter minus esset vigoris lex, qui iudex, cum tñ contra tota sententia virtus a lege dimanet. Quin vero quisq. potest se ad poenam obligare, quam abiq. vlla sententia tenetur exoluere, vt dum quis vouit, si certum admiserit crimen, tali se poena vltimare, cur ego lex id nõ possit? Tertio arguitur, Leges diuine ante iudicis sententiam obligant ad poenam: possunt ergo & similes humanitas condi postquam auctoritas humana a diuina deriuatur. Exabat. n. antiquitus Leui. 15. lex, vt qui mulierem terigisset fluxu sanguinis pollatam, immundus esset vsq. ad tertiam, quæ quidem immundus abiq. vlla sententia contrahatur. Et similes fere exabant leges de leprosis alijq. infectis hominibus, qui ipso facto tenebantur ab alioũ se arcere contubernio. Item & sacrificia que ad expianda piacula uebantur offerri tenebantur delictores in cõsuetudine sacerdotibus exhibere. Et modo eadē rōne ecclesia, potest pro aliquibus peccatis statuere poenas, sicut quadragesimale ieiuniũ indixit, quas nos merito poenitentias tenetur perpeti ergo lex obligat in cõsuetudine. His accedit & lex Christi Matt. 16. Quid dimiserit vxorẽ suam, excepta for-

Obiectio.

Responsio.

Altera obiectio solutio.

Primum arg. affirmatiue partis.

Secundũ.

Tertiũ.

nicationis causâ, facit cā machari, quia in
 sinuatur licere dimittere adulterā, quantū
 ad totī separationem in conscientia anre-
 quam causa in iudicium deieratur, quam
 quidem penam ipse tenetur pati. Quarto
 & de legibus multis humanis arguitur. In
 primis pōt defunctus vltimū fructum prædij
 legare vxori ea lege si publice vixerit, aut si
 ad secundas non transierit nuptias, quam
 idcirco conditione cum primum frigerit,
 tenetur legatum heredi remittere. Et pōt
 pari rōne qui collegiū aliquod de sua sub-
 stantia instituit, leges condere, vt quicunq;
 collegarum hoc aut illud admiserit crime
 priuatus sit collegij iuribus, aut quod a col-
 legio receperat restituat, quæ quidē leges
 absq; alia iudicis sententia in conscientia
 obligant. Et pōt Rex tali lege iudices mīni-
 stroq; iustitiæ ad munera reipublicæ assu-
 mere, vt quicunq; iudicium vendiderit, aut
 munuscula susceperit, eo ipso nulla alia spe-
 ctata sententia tali aut tali pænâ subiacet.
 Quales sane leges in Hispania alijsque be-
 ne institutis prouincijs estāt, quæ quidem
 profecto conscientiam perstringunt. Et in
 nostra Vniuersitate statutum est, vt schola-
 ris qui in petitione cathedræ presenserit
 seu ambierit (quod subornare vocant) ipso
 facto sit suffragatoria voce priuatus. Præte-
 rea quinto cum Rex lege pretium statuit
 frumenti vel quarum cunq; aliarum mer-
 cium, adiectis transgressori, penam obli-
 gat ad eandem penam in conscientia. Et
 inter omnes extāt leges præscriptionis, qua-
 rum virtute possessor bonæ fidei absq; vlla
 iudicis sententia in conscientia acquirit in
 decennio rerum mobilium dominium, &
 numero quadraginta annorum rerum et
 immobilium, vt late patet vtriq; iure, sub
 eisdem t. de præscript. hæc autem lex est
 pænalis, ob negligentiam quippe illius qui
 tanto temporis intervallo rem suam negle-
 xerit, priua eius dominio, ergo lex pænalis
 ante iudicis sententiam obligat in conscie-
 tia. Sexto arguitur ex c. si quidē præscr. li.
 6. vbi duo distinguuntur modi quibus pōt
 quispiam rebus possessis priuari. s. aut per
 sententiam, aut ipso iure. Etenim nisi lex p-
 se ante iudicis sententiam reum multaret,
 inanis esset illa distinctio, quia non super
 esset nisi vnus puniendi modus s. per sentē-
 tiam. Septimo leges iure sub diuersa forma
 statuuntur pænales. Aliæ quippe sunt quæ
 explicant sententiam ferendam, illæ. s. quæ

tantum sunt monitoria, vt habetur in glo-
 super c. vnico. de sagitta. videlicet quoties
 dicitur, præcipimus sub pænâ seu sub inter-
 minatione, vel excommunicationis, vel an-
 athemis, vel suspensionis. Vnde illud ver-
 bum capituli, Dolentis de celeb. Mis. sub
 pænâ suspensionis penitus inhibemus. sic
 glossatores legunt, vt ipsum intelligant so-
 lum illic ferendam sententiam commina-
 ri. Et expressius c. relati de iure patro. post
 verbum, sub anathematis interminatione
 prohibere curetis continuo subnectitur. Si
 quis autem prohibitionis vestre contemp-
 tor extiterit, excommunicationis subdat-
 is. Aliæ vero extat vrgentiore leges, puta
 quæ pænâs non admonendo comminan-
 tur, sed castigando infligunt. Quarum viiq;
 quatuor habentur. e. cum secundum leges,
 de hare. lib. 6. Prima, vt contrahentes ince-
 stas nuptias, naturæ ne farias, hoc est, turpi-
 tudine se contra naturam polluentes, ipso
 facto suarum rerum dominium perdunt.
 Secunda, vt rapta mulier quæ contra vorū
 tatem parentum raptori nupsit, omnia
 bona ipso iure amittit. Tercio vt illi etiam
 qui arma vel species ad hostes fidei trans-
 uerterint, earundē specierum & rerum pro-
 prietate hoc ipso priuentur. Ac præ omni-
 bus. Quarto, vt hæretici ipso facto priuentur
 bonis ius, quæ fisco adiudicent, quæ quidē
 priuationes ipso facto (vt illic refertur) sūt
 secundum ciuiles leges. His insuper quin-
 tus adhibetur casus in crimine læsæ maie-
 vt habetur. l. fin. C. ad le. lu. maie. Et sextus
 iure Can. aduersos eos, qui vel Romanæ ec-
 clesie cardinalem percusserint, vel cepe-
 rint, vt patet in cap. Felicis de pænâ. Nam
 hi reputantur ecclesie maiestatem læsisse.
 Et septima est lex similis in eos, qui muti-
 lāt, vulnēra &c. Romipetas, vel peregrinos
 in Hierusalem, vt patet ex more Romano,
 quo in cæna Domini omnes illi declarātur
 excommunicati atq; suis priuati bonis. V-
 niuersos inquam hoc genus criminosos le-
 gib. sancitum est ipso facto rebus suis mul-
 tari. Vnde fit conlequē, leges obligare ad
 pænâ in foro cōscieciæ, nā alias nullū su-
 peresset interstitium inter hmōi leges atq;
 alias monitorias. Et cōfirmatur rō, qd pænâ
 excōicationis, suspensionis & irregularita-
 tis ipso facto ante iudicis sniam incurritur.
 Octauo lōge vrgētius arguitur ex c. p. huma
 ni. de ho. volū li. 6. illic. n. in eos qui p. assa-
 sinos quēpiā occiderint, illa pferit snia, vt

Octauū
 argum.

D 4 excom-

Quartū
 argum.

Quintū
 argum.

Sextum
 argum.

Septi-
 mū arg.

excommunicati, omni honore & ordine & officio & beneficio ipso facto priuentur, ea demq. libere alijs conferantur. Itaq. postquam scelus probabilibus argumentis conluerit, nullatenus alia sententia requiratur. Verba legis sunt. Accedit & vehementiori tenore Pauli II. Decretalis Extrauagans, Ambitiosa. in qua aduersus illos qui ecclesiastica bona alienauerint. truculentior denunciat censura, nepe vt ipso facto, absq. declaratione aliqua, sint suis beneficijs & dignitatib. priuati. In contrarium autem facit, quod in eod. c. cum secundum leges. post illud verbum, Bona haereticorum ipso iure decernimus confiscata subiungitur, Confiscationis tamen hmoi executio, vel bonorum ipsorum occupatio fieri non det per principes, aut alios dominos temporales (vt iuxta Gregorij Papae praedecessoris nisi declarationem) antequam per Epim loci vel aliam personam ecclesiasticam super hoc habet potestatem sententia super eodem crimine fuerit promulgata.

Paulus secundus

Fit planus qonnis titulus.

Prima conclu.

ter obligat, aliude arbitrandum est. Hae ergo conclusionem Abb. Panor. salua eius auctoritate, e regione cotrapoimus. Cuius regula est super c. Canonum de cost. & dilecti. de arbi. quod ille cuius bona sunt ipso facto confiscata no potest illa cum bona conscientia retinere, quia statim sunt, inquit, aequita fisco. Verba eius sunt in d. c. Canonum. Et quoniam testimonia naturalibus rationibus elucescunt, ab eiusmodi rationibus exordia eo praesertim quod patroni cotraria sententiae illi principio nituntur quod nullum (vt aiunt) ius vel humanum, vel diuinum, vel naturale sententiam nostram adstruit, cum tamen licet lex nulla, humana aut diuina, expresse hoc asserat. naturales rationes legis naturalis sint interpretes. Quare prouidenter idem religiosus auctor Theologos curauit admonitos, ne citationib. Doct. essent contenti. Ratio ergo prima est haec. Pena (vt nomen ipsum sonat) inde dicitur, quod passio est, natura aut abhorret id esse agens & patiens ergo lex quae ministrum me ipsum faceret executorem meae pnae, no esset natura conformis, atq. io cum (vt supra dictum est) humanae leges a naturali deriuentur, nulla sic est obligatoria. At quoniam patronis cotrariae opinionis per quam debilis appareret haec ratio perpedamus quanti sit ponderis. Lex, regula est inanimis nostrarum actionum, quae per iustitiae ministrum applicata subditis est, ergo ad ministrum pertinet suos subditos ad legis obseruantiam cogere, coactio autem sit per pnae inflectionem, ergo talis aia diuersio ad iudicem pertinet, & contra naturam in seipsum committeretur. Ob id namq. Arist. Ethic. appellauit iudicem iustum aiam qui det ex lege agere in reum. Quia per se bene conijcio, lex pnae duob. membris ad diuersos loquitur, cum n. iubet ne quis quid faciat subditos alloquitur cum vero addit, contra faciens eo ipso diuini reru perdat, aut ipso iure bona amittat. aut bona eius sint confiscata, no ta cum subditis loquitur, q. cum iudicibus, iustitiae executoribus, quibus tale imperat animaduersionem. Secundo (quod mihi vrgens argum. est) quantumuis lex pnae comminatur, aequissimum tamen naturae ius illesu seruat, quod est delinquens iudicatur. Hic namque illa emanauit constitutissima firmissimaq. sententia Greg. de caus. pos. & propr. c. susceptis. Nos contra inauditam partem nihil possumus definire. No ait solui, no volumus, sed no possumus. Natura

Panorimitan

Prasate cocloni nales rones astipulatur Prima ro p coclusionem.

Explicatur pterita ro.

Secundum argum.

Gregon.

tura

tura scilicet id veritate. Enimuero cum lex ut supra monstratum est, comuni feratur, neque singulares circumstantias potuerit prospicere, munus hoc delegatum est iudici, ut ei dem perspettis sententiam ferat. Potest si quidem reus allegare vel ignorantiam, vel infirmitatem vel vehementissimam occasionem vel fortasse quod non tam grauiter in l. impegerit, ut dignus sit totius pena acerbitate. Quapropter etiam in crimine hereseos, quod omnium est impientissimum, & execrabilissimum, auditur hereticus quouis modo voluerit suum factum excusare. Et contingit sepius tam tenue esse delictum, ut non agatur in ipsum toto rigore iuris, atque adeo neq. expolietur omnibus suis bonis. Et pari ratione, immo aegrius in crimine lese maiestatis atque in alijs quibuscuq. pendenda est causa in particularis, & secundum grauitatem aut leuitatem iudicandum, et si lex miles dicat ipso facto, & eo ipso facto et eo ipso: quoniam *et iuxta* nulla potest lege a iudicis ablegari. Quapropter quod lex ait, ipso facto, idem est quod ex natura, & genere facti, cui non obstat quo minus de quantitate & modo facti sit rursus expendenda pena, quemadmodum ab ipso legislatore si praesens esset, fieret Et inde, quoque alia sanctissima lex dimanauit, ut nemo nisi vel confessus condemnetur, vel conuictus, ut habet Can. Nos in quemquam, & Can. Iudex 1. q. 7. Quod si rō hac suscipitur, uide in quas angustias miserum delictore cōficias, si ante iniam iudicis teneatur bona ipse sua (ut habet contraria opinio) sisco tradere. Profecto non solum eū cogis ut executor sit legis aduersum seipsum, quod natura nō fert, verū, & iudicem constituis, nempe, ut ipse pendat an delictum suum tantam mereatur penam. Fac exempli gratia, hominem scientem ac prudentem leuem heresim secutum mente concepsisse, iam etiam pro uulsi ore in qua dē tantū vel precisam horam priuatim durauit. Vtrum statim eum in conscientia cogere debes, ut amplissimā suam substantiam, etiam dum diuissimus est, sisco offeras, quamuis in mentem redactus firmus sit iam in fide. Re uera atrocissima esset sententia, neq. ullas, nec secularis nec ecclesiasticus iudex talē pronunciaisset sententiam, tantū abest ut esset priuatus in conscientia cogendas. Et tū si uera esset contraria opinio ma-

xime eorum quam tenent etiam pro occulto crimine quod nullatenus probari potest, incui in penam iuris cogendus esset, quoniam qui nullam sibi potest ignorantiam pretere, uere hereticus est. Imō ut ex usu aliud, capiamus argumentum quod vniq. sacerdotum in illas angustias penitente addegit, ut ante condemnatione sua publica ret bona? Accedit praeterea tertio, quod leges humanae (ut supra ab Iuliano docti sumus) debent esse tolerabiles atque ad hominum imbecillitatem accommodatae, quas et illi qui non sunt adeo virtute progressi, ferre possunt, si tū lex noies se distingeret, ut sua substantia quantumvis locupletu, sua se sponte nudarent, intolerabilis esset, & suauit. iugo Christi longe dissimilis. Neq. ad uexationē iō concludit, qua aiūt hoc modo cautius obseruari leges, nam talis debet adhiberi cautela custodiēda legis, ut tamen non fiat obseruari impossibilis, At quoniā de occulto heretico tetigimus cuius nullus est testis, inde sumamus arg. quartū, quod sit hoc Dilema: Aut uis occultum hereticum. s. qui absq. vilo teste protulit exterius heresim incorere ciuiles penas iuris (nam de excoicatione a nemine dubitatur) vel secus, prius durissimum sane est opinari, si tamen non in currit nisi q̄do protulit coram testibus in delumitur manifestum arg. quod ante condemnationem non teneretur penas luere, nā cum testes nullatenus sūt necessarii, nisi proter iudicium qui negatiuam iudicis esse necessariam ad priuationem bonorum, gratis dat testes esse necessarios, ut hereticus sit reus pena iuris. Hoc arg. licet non fecerit p̄nominatus auctor, occulte tū prospexit, dum q. 1. 5. 2. libri confititū suo Panor. occultum hereticum incurere penā iuris nā sēt in sua opinione ad hūc effectū suffiunt testes. Fūdamētū autē q̄ huic assertioni suae subiecit, nō solum nō vti solidum verū contraria potius sententia suffragata. ut fundamētū sumitur ex co. accusatus de here. l. 6. vbi Papa p̄cipit confectione fieri bonorum heretici defuncti cuius heresis, ipso uiuente, nō dū innotuerat. Attū ex illo aperius colligitur heresim illā non fuisse occultā, si q̄dē post mortē p̄tuerūt testes. Et re uera cōdenare hominē deliquētē simpliciter occultū, contrariū vti nō solum e. Sed in leges confectione ueritātē in iudicis, uerū et totū ordinem quo sicutū est ut, nemo nisi uia uel inquisitio, uel denun-

Alterū argum.

Tertio ratio.

Rō ad uexationē debilis.

Quartū argum.

Prefata assertio nis fundamētū parū solidum.

non tran*

plura p̄ rō.

um.

gon.

Quinta
ratio.

denuntiationis, vel accusationis puniatur, quia semper iura id quod probati nequit, non esse sui fori reputant, excepta excommunicationis, censura, qua natura sua cognitionem causae non requirit, sed solum iuris praemonitionem. Sed quantum hic peculiariter argumentum adhibeam. Vt dicta praefati doctoris intelligam. In secundo suorum lib. quibus egregie de iusta haereticorum punitione disputavit. capit. 6. dixit quod non omnis proferens haeresim incurrit poenam iuris, sed tantum haereticus, vt habetur in d. cap. secundum leges: Pura ille qui haeresis pertinax est. Aut ergo appellat pertinacem eum qui contra solum legem rebelis est pura qui consulto negat ad quod scit esse contra scripturam, vel contra sanctam ecclesiam, aut nondum reputat pertinacem quo ad usque in iudicio admonitus modicus haeresim, retineat. Si prius dicat, non intelligo cur adhibetur in distinct. c. 6. quod illi qui admoniti statim recuocant & damnant errorem suum, non poena iuris, sed arbitranda puniendi sunt. Nam illic pro palam loquitur de admonitione, non iuris, sed iudicis. Si autem illic intellexit, vt plane videtur intellexisse, non incurrit haereticum poenam iuris nisi in illo articulo quo in iudicio admonitus non respicit, tunc tota eius machina ruit. Primum enim falsum est occultum haereticum cuius nulla haberi potest poena, priuatum esse suis bonis. Qui vero palam sequitur aentiam ipso iure & facto priuari quousque in iudicium trahatur, vbi non solum de haeresi, sed de pertinacia condemnatur. Praeterea tota practica inquisitorum negantur. Nam quicumque manifestam haeresim secum absque arbitrio assumat, nisi ignorantia excusetur, censetur haereticus. & excommunicatus tanquam pertinax contra admonitionem legis. Et ideo licet nunquam fuerit admonitus ab homine, si in iudicio post conuincetur, iure possent eius omnia bona confiscari, & confiscantur, nisi ob haeresis leuitatem aliqua ei remittantur. Tamen si dum veniam petit non relaxatur, sed reconciliatur. Secus de illo qui tantum est suspectus de haeresi in quem non habet poena iuris locum, sed arbitraria. Haec dixerim non ad reuincendum

Alter
ratio.

actorem, sed ad hoc per eius dicta confirmandum, quod occultus haereticus non tenetur tradere bona sua quoad usque sit in iudicio de crimine conuictus. Id quod per eadem lexio inde maxime confirmatur, quod si quis nemine sciente, haeresim consulto secum ote asseruit, & absque ulla denuntiatione, sua sponie se patribus sancti tribunalis offerret, licet excommunicatus ipso facto sit, multari non solet omnibus suis bonis nec diffamari, Reuera ad hoc nescio quomodo responderi possit. Accedit septimo loco, & famigerata illi sententia Chrystostomi super epistolam ad Hebr. qua refertur de pan. dist. 1. Can. Quis aliquando, Non dico vt te prodas, ex qua fit consequens quod nemo tenetur se prodere, nisi quia infamia, uel indicia, vel accusatio iudicis auctoritate compulsus prodiderit, si tamen oculus reus teneatur bona sua sico offerre, congeretur subinde se prodere, nam si esset insignis persona, qui aliter fieri possit vt illa traderet; Sed trifariam contendunt aduersarij hanc rationem debilitare. Primo, illam in nos ipsos recutientes. Nam pariter inquirunt, sequeretur quod neque fur qui clam fisco compulisset, teneatur restituere ne se prodere. Secundo, aiunt quod debent tunc restituere terecete per tertiam personam. Et tertio, quod si non potest extra infamiam, cessat necessitas restitutionis. Prima autem responsio, turad- fuga est potius quam solutio. Lata est enim differentia inter poenam & restitutionem, quod enim. Ait Chryso. toto concordante iure, est quod nullus reus ea causa vt puniatur, tenetur se prodere, illa nimirum ratione quod nemo esse tenetur agens & patiens. Quod autem tu alteri surripuisti, non in poenam, sed ratione iustitiae commutatiue perstringeris restituere, etiam si necesse fuerit teipsum cum aliqua infamia prodere, si secreto non potes, illa quippe regula, vt nemo cum detrimeto suae fama debeat restituere pecuniam, lib. 4. sub tit. de reu. patebit quam sit faulax, quamq. insollerabilis, & perniciosa. sic vniuersaliter, vt iacet, absque temperamentis exceptionibus intelligatur. Nam certe qui expulisset fisco aut magnam pecuniam cum detrimeto etiam fama, deberet restituere. Secus de pericu-

Sevum
argum.
Septi-
mi arg.
Chryso.

Triplex
causio p
tertia ra
tionis.

Refellu
tur, ad-
uersario
rum ra-
tiones.

lo vitæ. Ad rem ergo, profecto si nemo tenetur ut pœnam subeat, se prodere consequitur, ut neque illam in conscientia debeat. Huic accedit argumentum ex laud facta, ff. de poen. §. nonnunquam, ubi habetur, quod supplicia exacerbantur quoties opus sit exemplo esse multis. Debent ergo pœnæ exemplares esse & non occultæ. Octavo denique arguitur. Les (ut in cap. Secundum leges persilanus) permittit reo sua bona possidere usque ad condemnationem, quin vero veratur illa furripit, ergo idem reus bona fide possidet. Scio fautores contraria opinionis, & hoc argumentum imbecille existimare. Cogunt enim fallentias complures consequentia huius, Fiscalis iudex non potest exigere rei bona, ergo reus ipse non tenetur sua ipse conferre. Ut enim habetur ff. de alea. l. 1. qui furatur in domo, ubi alea publicè luditur, restituere quidem tenetur domino, sed tamen domino in panam, quia recepta lufores, non datur actio in iudicio. Atque inde inferunt, quod permittitur reo ipso iure damno sua possidere, non illa permissione quæ culpam tollit, sed illa quæ panam non exigit, sicut meretrices permittuntur. Attamen fallentia in primis quas adducunt, fallere nequeunt argumentum. Debet enim natura permissionis ex subiecta materia perpendi. Etenim cum quisque antequam crimen admittat, dominus sit legitimusque suorum bonorum possessor, & lex statim post positionem panæ priuationis subiungat, ne confiscatio ante sententiam iudicis executioni mandetur, aperte uidet reo concedere suorum bonorum usum. Secus, si furaris. Neque opus est aliam adducere legem aut rationem huiusmodi concessionis, ut reus bona fide possideat. Quæ utique ratio, ut habet de præcri. libr. 9. cap. vlt. hæredes defuncti bona ipsorum præscribunt. Quamuis hoc bene videam perparum vigere. Nam etsi hæretici bona fide non possiderent, possent tamen illa habere hæredes ad præscribendum propter ignorantiam criminis, sicuti & laetronis hæredibus usui venire potest. Profecto licet non sum usque adeo mei amator iudicij, tamen rationes istæ, ubi uel scriptura sacra, uel expressus textus iuris mihi non obstat uti res uera non obstat,

efficacius mihi rem persuaderent, quam longa Doctorum phalanx, qui simplices aliorum assertiones absque vlla perspicacia perlustrant, quamuis neque probatissimorum testimonia nobis detunt. Est enim in primis San. Thom. 2. 2. quæst. 62. artic. 3. qui expresse ait, non inem ante condemnationem per iudicem ad pœnam teneri. Cui & Contad. tracta. 7. de contract. quæstione septima subscribit. Et Adria. quoli. 6. arti. primo. Neque vero, ut quidam putant, oppositum censuit in 2. ubi de his quæ ludo acquiruntur quæst. disputat. Illic enim hoc ait duntaxat, quod quis ea quæ ludo iure prohibito perdidit, soluitque potest ante sententiam iudicis recuperare, si potest, cuius quidem ratio longe diuersa est, quia lex ludorum non est pœnalis, sed putat Adrianus impedire dominij translationem. Caietan. item & eodem loco 2. 1. & in sua summa, versio, pœna, & Syluester in uerbo, hæreticis. 1. §. 8. sed latius in uerb. Assassinus. & inter Iurist. conf. Archid. super eodem cap. cum secundum leges libro sexto eandem probat sententiam. Cui Ancha & Phil. Franc. & alij adhaerescunt. Quin vero & Ioan. Aud. cap. pro humani. de homi lib. 5. & Bartol. l. eius qui delatorem. ff. de iure fiscal. Et Gloss. capitulo. Fratemitas. 12. quæst. 2. Arparum ad rem refert, quam sit numerosa citatio. ubi ratio non adhibetur noua. Hoc tamen unum admonere non negligam, quod licet quantum ad alia puncta, an uidelicet, quando lex dicit ipso facto, statim reus priuetur rerum vel dominio vel possessione; alia sit plurium opinio, alia uero pauciorum, tamen quod teneatur protinus ea reddere, non solum non est opinio communis Iuristarum, uerum neque est cur inter eos habere debeat auctoritatem. Primum, quia ad ipsos non attinet de foro conscientie censere. Secundo quod inter antiquos unius tantum fuit Panormitani opinatio. Nam Fel. & alij non alia ratione eam amplectuntur quam quod ille dixit. Quare non opus plures citare, quia uno nominato omnes connumerasti. Et tertio, Syluest. solertissimus Docto. iur. explorator, in uerbo Assassinus, ait Abbatem in hoc non teneri. Secunda conclusio, Sententia excommunicationis, ut potest, quæ spiritualis est & ecclesiastica, ligare

Aduer-
sariorū
solutio.

Impu-
gnatio.

S. Tho.

Cōtrad.
Adrian.

Caieta.

Syluest.

Archid.

Ancha.
Philip.
Frācus.
Ioānes.
Andr.
Bartol.
Glossa

Felin.

Syluest.
Secūda
conclō.
Probō
conclu-
sionis.

gare ipso iure potest & solet. Conclusio hæc solemnæ ecclesiæ vsu propatula est. Excommunicantur enim ipso iure clericorum percussores, vt patet decima septima questione quarta & Assassinatorum receptores, vt capitulo proxime citato. de homicid. volunt. libro sexto. Et cum primis hæretici, vt capitulo ad abolendam. de hæretic. sed non opus est in re non nubia testibus vt non necessarijs. Trahiturque conclusio ex forma euangelica. Si ecclesiam non audierit, sit tibi, sicut ethnicus & publicanus. Quare qui vel a iudice vel a iure præmonitus inobediens est, ipso iure ab Ecclesiæ suffragijs excluditur. Sunt autem (vt Caietan. loco citato) qui inter hanc atque alias ciuiles poenas hoc tantum discriminis constituunt, vt hæc liget, illæ vero non. Item quod hæc est mera priuatio & passio, ad quam reus ipse non debet veluti agens concurrere, aliæ vero vt poena corporalis, aut pecuniaria requirunt actionem, ac subinde executorem. Haud tamen arbitror hanc discriminis rationem satis esse, quoniam sequeretur inde condemnari reum posse, ne de carcere aufugeret, & paratum cibum non gustaret, quousque fame strangularetur, quia non fugere & comedere, non est agere. Quod si dicas eodem re-
 duci, non comedere, & se hominem occidere vt ait Sanct. Thom. sequeretur saltem, quod posset delinquens ipso facto priuari ante sententiam iudicis privilegio aliquo aut iure, quod habet eligendi, vt eadi, vel fruendi reliqua, quoniam non eligere, & non vti, non est agere. quod tamen si nostra vera est opinio, falsum est. Ratio ergo, quare Ecclesia excommunicare potest ipso facto, absque causæ cognitione & iudicis sententia est, quia dum priuat hominem suis suffragijs aut susceptione sacramentorum, non priuat eum bonis suis proprijs, quæ iure peculiari possidet ut tradere per actionem teneatur, sed communibus, quorum ipsa est dispensatrix. Ac si dixisset, Qui talem admisit culpam, non sit nostrorum sacrificiorum, ac sacramentorum, ac consortij particeps, Veluti, si paterfamilias suos aduoneret, dicens, Quicumque me odio prosequitur, nolo illum meo uesci pane. Et ex hoc capite multa, quæ contra nos facere viden-

tur argumta, paulo post diluentur. Atque hæc ob causam diximus in prima conclusione legem quæ ipso facto obligat in conscientia, non inde habere illam virtutem, quia dicit, ipso facto, sed aliunde. Tertia conclusio, Quando ipso facto poenam decernit, tunc sententia iudicis non est necessaria, vt feratur super poenam, sed super crimen, satis in quam erit, vt hæreticus condemnatur de crimine, puta quod sciens & prudens id asseruerit, quod nouerat scripturæ, aut Ecclesiæ determinationi aduersari. Nam tunc (vt modo dicebam) iam condemnatur tanquam transgressor legis per quam fuerat admonitus.

Et ideo ex tali condemnatione sine alia noua expressione poenæ oritur ex natura rei condemnatio ad poenam iuris. Conclusio hæc expressa iacet in vltimis verbis dicti capiti. Secundum leges scilicet quod confiscationis executio fieri non debet antequam sententia super eodem crimine fuerit promulgata, quasi dicat, inde enim sequitur condemnatio poenæ taxata a iure, nisi criminis leuitas (vt diximus) supremo iudici misericordiam additum pendat. Et hic mihi est legitimus sensus verbi ipso facto scilicet ipso facto per sententiam prodito. Nam quantum ad poenam, quandiu latet, non habetur pro facto, ex damnatione autem facti incurritur poena huiusmodi legem.

Qua propter non mihi displicet eorum loquendi modus, qui aiunt sententiam huiusmodi facti esse tantum declaratoriam criminis, sed tamen minime subinde concesserim cum Panormitanus in capitulo cum non ab homine, de iudic. quod vbi crimen est notorium, non opus est expectare iudicis sententiam, quoniam non alia manifestatio criminis sufficit, quam iuridica per sententiam, vt præcipitur eodem capiti. & rationes a nobis factæ ostendunt. Et per hoc etiam proditur imbecillitas argumenti, quod contra nos fit, videlicet quod si tantum requiritur sententia tanquam criminis declaratoria, quid opus est reo, cui competentissimum est, sententiam expectare, vt teneatur bona sua reddere? Hæret enim semper isti in eadem latebra, quibus ideo respondemus non requiri sententiam solum propter declarationem,

sed

Mat. 18.
Caieta.
Explodi-
tur di-
scrimen
Caiet.

Rõ qua
re excõ-
catio li-
gat ipso
facto, ab
sque præ-
uia cau-
sa cog-
nitione.

Tertia
conclu-Probõ
conclu-
sionis.

Panõb

sed propter talem declarationem, scilicet condemnatoriam. Aliorum lex ipsa illam fecisset exceptionem. **Quarta conclusio.** Condemnatio illa retro agitur vsque ad articulum, quo hæreticus omni ignorantia nudatus, hæresim studio asserunt, quoniam nulla alia admonitio ab homine (vt dictum est) requiritur vt censeatur hæreticus. Nam quantum ad veritatem articuli satis erat admonitos vel per notam sibi scripturam, vel per determinationem Ecclesie. Assertio est Ioann. Andr. in dicto cap. cum secundum leges, sed nulla opus est auctorum citatione, nam lex est expressa. Post diui Marci. C. ad leg. Iul. maiest. contra illiusmodi impios. Et vniuersalis vsus & practica sancti senatus Inquisitionis sic habet, nempe secundum normam directiorij libro tertio tit nono. Habetque eoque vim talis sententia, vt omnes contractus, nempe donationis, venditionis, atque alij, etiam causa dotis, quos hæreticus ab illo articulo fecerit, habeantur pro infectis. Et si apud hæreticum non inueniantur pretia, nihilominus fideus nullo emptoribus restituito pretio sibi adiudicet dicta bona. Dixerim, si hæreticus vendiderit, donauerit, &c. nam si cibum vestitumque circa fraudem emerit, talia pretia a venditoribus non appetuntur, quia iure nature sibi licebat vitam suam sustentare. Hec autem non sunt super presentes loci præfatus tractare. Ex hac autem quarta conclusione, sustententis alteram opinionem, ineluctabile, ut putant, informant argumentum aduersus nostram primam. Supponunt enim cum Arist. 6. Ethicor. cap. 2. ad præteritum non esse potentiam, quoniam neque in Dei potestate est ingenua facere, quæ facta sunt. Dilemma ergo suum est hoc. Aut hæreticus ab articulo patenti criminis priuatus est bonorum suorum dominio, aut secus. Prius si dederis, iam ipso facto ante iudicis sententiam priuatus est. Si autem vsque ad sententiam erat vere dominus non potuit per sententiam efficiatur dominus non fuerit, quia nulla est ad præteritum potentia. Si autem sententia id facere nequit, sit vt neque potuerit contractus illos libera hæretici voluntate celebratos, infectos reddere, vt potest qui veri domini voluntate bona fide firmati sunt. Et quò vrgentius argumentum apparet, simile fieri potest de possessione. Si n.

responderimus, ab illo hæreticorum articulo caruisse dominio, retinuisse tamen legitimam possessionem, arguitur similiter. Sententia facere nequit, vt vsque ad illum articulum nõ habuerit legitimam possessionem, ergo neque potest contractus rescindere, vt emptores fraudentur suo pretio. Nam quia legitimo possessore emerit, non est cur pretium perdat. Argumentum autem certe non est tanti momenti, quantum a suis auctoribus aestimatur. Do. n. in primis hæreticum vere fuisse dominum vsque ad condemnationem ac subinde sententiam non posse facere, ut non fuerit dominus, negatur tamen cum inferis. Ergo non potest præteritos contractus rescindere, ac pro infectis pronuntiare, quoniam ab artu commissi criminis impediatur bona sua alienare. Veluti possessor prime geniturae, & pupillus ante legitimam aetatem, & collegium ac monachorum conuentus, licet domini sint suorum bonorum, sunt tamen lege ligati, ne possint illa alienare, quod si fecerint, contractus non valent, casique habetur. Secundo præterea nihil repugnabo, si quis dicat ab illo articulo amissum esse dominium, dummodo hoc non negetur quin iure fuerit hæretico permissa possessio, ab alienatione tamen cohibita. Sed iustas. Postquam dominium perditum est, ex cuius natura sequitur in reo obligatio restituendi, qua lege fingitur cõcessa possessio? Respondetur, ipsa eadem, quæ executionem vsque ad prolatam sententiam vetat, dicens. Confiscationis autem executio non fiat, &c. Neque opus est aliã disquirere, nam si lex voluisset sic ipso facto reos punire, vt ex tunc te neretur tradere sua bona id profecto expressisset. Etenim cap. Cum singula. de præb. lib. 6. quia retinentem duas præbendas vult Papa inhabilem esse, vt eligatur, ait. Ex tunc eo ipso efficiatur inhabilis. Nam inhabilitas (vt infra dicemus) ipso facto contrahitur. Attamen licet habens vnam præbendam cum cura animarum, & alteram recipiens ipso facto priuatur priori, nihilominus priuatio non est facienda nisi reus audiatur, vt ibidem cauetur capit. Licet Episcopus. Vnde non debile a nobis stat argumentum. Rursus autem sciscitatis. Vnde colligitur impeditum esse hæreticum ab alienando si vel dominium habet, vel legitimam possessionem? Respondetur

Quarta conclusio.

To. And. Probò.

Arg. ad ueritatem.

Solutio
ti.

Sol. 2.

It statim.

Rñtio.

Quæst.

cx

Solutio.

ex commissione ipsa peccati, cui lege decreta est poena. Quod si inde inferas. Iam nos ergo concedere aliquo modo puniri reum ipso facto ante sententiae prolationem, id nos ingenue fateamur. Id enim tantum haesit negauimus, quod sic punitur ipso facto ut teneatur ipse in conscientia executor esse, & idem simpliciter non punitur. Si tamen cum temperamento dicas, punitur quodammodo, verum ais. Et hanc arbitror esse mentem legis vltima. Et ad leg. Iul. Maf. vbi habetur quod Malefactoris laesor et am defunctus condemnatur, successorique eius eripiuntur bona. Cuius causa his verbis exprimitur. Nam ex quo sceleratissimo quis consilium cepit, exinde quodammodo sua mente punitus est. Quae autem sit illa quaedam punitio, declaratur secundum diuos Seuerum, & Antonium, ne alienare neque seruos manumittere possit, neque debitores ei soluere teneatur. Vnum hic autem adnotato opus est & admonito, quod vbi malefactorum quempiam vel infamia denotatum, vel insinuatum iudiciis, vel semiplena probatione praevia iudex interrogaret, ille vero negaret quia iam tunc fateri tenebatur, & ideo iudicium per iniustitiam impeditur inde fieret reus poena cuius iuste condemnandus esset. At tamen si fiscalis, dum solus ipse crimen novisset, quod probare non posset neque vero infamia notatum esset, bona haereticum clanculum accipere (quod aliud est aduersariae partis argumentum) certe contra ius faceret, & ad restitutionem teneretur. At ne hoc impraesentiarum desideretur, quintam adhibeamus conclusionem eandemque generalem de sententia iudicis. Quotiescunque iudex iusta iuridicaque sententia reum condemnat ad poenam quae non est mortis, corporalisve laesionis inflictiua, tenetur reus parere, etiam si aliquid debeat agere, ut puta vel pecuniam soluere, vel in exilium secedere, vel in carcere etiam perpetuo permanere. Secus autem, si corporali supplicio addicatur, tunc enim tantum tenetur pati, agere vero minime. Prior pars inde patet, quod vnusquisque debet potestatibus obedientiam, nisi iure aliquo diuino aut naturali excusetur, illic autem nulla est executio. Quare non alius requiritur legis executor, quam iudex ipse sententiam pronuntians, illam nanque,

Quinta conclusio.

Probatio prioris partis.

vbi non est de corporali supplicio, legitima est executio. Posterior autem ratione contraria comprobatur. Nam ius naturae nobis concessum tuendi vitam propriam, excusatos nos habet ne ulla nos obedientia cogere possit, vt in nos ipsos vltimas manus coniciamus. Neque hic Calet. protegere dissimulabo, cui fallo imponitur negasse in artic. 3. 2. 2. quae 60. postquam quis a iudice pecuniariam multa condemnatus est, teneri eam soluere. Id quippe nunquam negauit sed quod a lege ipso facto nemo potest ad hoc condemnari neque ad id profum ad quod requiritur eius actio. Quare nullatenus sibi contradicit, dum quae 69. art. 4. ait quod condemnatus, vt vel in exilium abeat, vel multam soluat, sincere obtemperare tenetur. Neque vero hoc praeterendum hic silentio arbitror, quod causa quare nullus damari potest vt seipsum vel interimat, vel alio supplicio afficiat, non est, quia nemo est dominus propriae vitae, Ridiculum. n. esset, si hanc causam iudici tunc obieceres dum tibi id iuberet. In propra enim ipse hoc hic responsum. Neque ego idcirco tibi iubeo, vt te ipse interficias, quod tu sis dominus vitae tuae, sed quia ego potestatem, eius habeo, & arbitrium. Es. n. carnifex plus habet dominij in reum, quam ipse in seipsum, & tamen iudicis auctoritate illum interficit. Ratio ergo vt nemo sic possit obligari est, quod non potest illo beneficio naturali priuari, quod homo habet protegen di vitam suam. Id circo n. licetui nemo possit tali casu resistere, non tamen potest coherberne aut fugiendo, aut alia via mortem, sibi caueat. Ob idq. quando supplicium eorum esset numeros quae homines religionis ac penitentiae gratia sumere ipsi solent, nulli aduersaretur iuri, quamquam praefectus in religionibus monacho, vel Episcopus sacerdoti praeciperet, vt idem ipse suis manibus susciperet, puta ut a seipso flagello uapularer.

Superest ergo ad argumentorum serie, quae tunc longa est, tunc etiam nobis difficultibus implexa, respondere. Primum autem iam solutum est. Nam etsi lex tam ad poenam obliget quam ad culpam, diuersimode tamen. Quia cum sit regula, eo ipso quod quis ab ipsa desectit, peccat culpa, non est aliud qui desectio a lege, quae ab aeterna diuina aequi de riuatur. Ad poenam autem obligat, illam statuendo,

Probatio alterius partis.

Protegitur. Caletan.

Falsa est praeteritio conclusio.

Vera est eiusdem conclusio.

Ad probationem.

stamendo, & in hoc sensu legis uirtus dicitur punire. Applicare tamen penam, pertinere ad iudicem. Ad secundum responde-

Ad secundum.

tur, quod, etsi obligatio ad penam ante iudicis sententiam non emerget, non inde fit maioris esse uirtutis iudicem, quam legem. tum quod iudex operatur tanquam minister legis per eius uirtutem tum potissimum quod lex per se obligat culpam. Sed id solum sequitur, quod uirtus punitiua legis non peringit ad reum, nisi ministerio eius ministri. Qua ratione ab Arist. appellatur iustum animatum. Quod autem de cuiusq. uoluntate, in calce argumenti subditur, per quam potest homo transferre suorum honorum dominium, nihil ad id. Habet enim qui sua rerum liberam facultatem, ut possit seipsum sua sponte obligare, res publica tamen non nisi praescriptis formis, & modis, uidelicet, ut dum legi rebellis extiteris, possis a iudice cogi. Ex legibus autem diuinis, tertio argumento alatis nullum aduersum nos extruitur ualidum arg. Etenim mulier, qua fluxum patebatur, iure natura tenebatur abstinere a uiro ne illum, morbo inficeret, licet fluxus non esset culpa, immundities autem legalis eius qui illam cognoscebat, per culpam ipsam contuhebatur. Quare sicut modo ille qui peccat, eo ipso coinquinatur, teneturq. poenitentiae fructibus satisfacere, sic ille qui antiquitus inquinabatur. Nam illa corporalia, figura nostrorum erant spiritualium. Et per haec patet responsio ad leges diuinas, quibus pro diuersis peccatis diuersae statuebantur sacrificiorum ac purificationum ceremonie. Deus enim in quem offensa committitur, reponere potest quam uoluerit satisfactionem, quam absq. alio iudicio tenetur peccator exoluere. Patetque ratione tunc Ecclesia potest ieiunia, eleemosynas, & orationes instituire, quibus quisque tenetur sua expiare piacula. Quod autem additur de leprosis, nihil ad rem, nam iure natura tenentur mordere homines ab aliorum metu sese abstrahere, ne illos contagione inficiant licet morbus culpa non sit, neque talis abstractio pena. Neque permisso euangelica, qua fit uiro separandorum ab adultera, rem contra nos urget, nam separatio illa non tantum exultimanda est, ut pona, sed tanquam coeuentionalis licentia, qua ex facta coniu-

Ad tertium arg.

gis fide nascitur, est enim pactum inter coniuges, data utriusq. acceptaq. fide, ut uterque alterius totum immaculatum seruet. Et ideo dum unus suam fidem figit, libet fit alter a uinculo soluendi ei debitum. Sicut si ego tibi ea lege meas operas polliceret, ut tu mihi tuas obstringeres, cadente te a fide tua, non teneor ego amplius stare mee. Et pari ferme modo responderetur ad membra omnia quartae argumenti. Primum enim de illo, qui uxori quidpiam legauit sub conditione, longe a nostro proposito distat, neq. opus fuerat Caiet. in sua Sum. uerb. parna, talem exceptionem facere, quoniam eiusmodi conditio neuitquam est lex penalis. De fructus enim si persona erat priuata non poterat legem condere, sed est conditionale pactum. Do ut facias; Obidque si u conditionem non implex, tenentis mihi meum restituere. Similis est ad secundum membrum responsio. Enim uero qui collegam in suis bonis instituit, statuta facere potuit, ut si collegarum quisq. ante foris pernoctaret, aut in matrimonium duceret, aut aliqua quiduis faceret, ipso facto in conscientia iura collegii perderet, quae quidem lex uim habet in conscientia, quia institutor potuit, si libuit, sub illa conditione bona sua largiri. Tamen si profecto nemini contulerem tales condere leges, sunt enim conscientiarum illa quae trices, hoc est. n. nimium emungendo sanguinem elicere. Satis namque familia consultitur, si huiusmodi leges particulares instar communium constituantur, ut scilicet delinquentes uia regia comperti puniantur. At quoniam praesumitur praefectorum negligentia, huiusmodi rigor permittitur. Atque huic praeterea affine responsum est tertij membri delictibus quibus Reges solent manus ministrorum iustitiae uincire, ne munera captenet. Enim uero cum illos sua libera uoluntate, & tanquam suos ministros eligant ac de suo arario stipendia illis decernant, suoque mandato illis ita soluantur, possunt tali conditione illos eligere, ut in conscientia obligentur poenas suorum delictorum pendere. Et ideo si conditionem uoluerint accipere, tenentur implere. Atque eam ob causam iurciurando stringuntur, quod alias lex per se illos non posset cogere ad poenam

Ad confirmationes eiusdem argumenti.

Ad quartum arg.

Ad quartum arg. cum suis mebris. Caieta.

Collegiorum fundatores.

Ad tertium mebrum.

penam ante condemnationem Quamuis iure, & illam quæ est ab homini, liquidam verbum illud: In conscientia teneantur solvere, fateor me approbare non posse, quia nullum in iure communi reperitur eius exemplum. Nam principes seculares non debent de conscientia iudicare. Neq. vero in illo aureo autentico, Vt iudices sine quoquo suffragio fiant, quo accerrime inhibetur iudicium avaritia, vlla sit de conscientia mentio. Tamen ubi eorum corruptio adeo esset inuerecunda, non omnino huiusmodi rigorem legem reprobassem, De legibus autem penalis nostræ Vniuersitatis, quibus penitiores & ambitiores seu sobornatores ipso facto priuantur eligendi voce semper arbitratus sum nõ obligare in conscientia ad penam illam ante condemnationem, nisi illum qui de ea re infamia laborans, dum iudice interrogatur, veritatem negat. Nam de hoc perinde hac parte censerem, ac si esset condemnatus, vt supra de hæretico dictum est. Atq. idem censeo de alijs electoribus in Ecclesijs & collegijs. Et præter rationes supra declaratas, est hic alia particularis, quod alloqui vix vlla esset tuta electio, quod perniciosissimum esset reipublicæ. Et ideo si eiusmodi leges contenderent in conscientia ante condemnationem ligare, tanquam periculose non essent ferendæ. Ad quintum respondetur oculate perspicendum esse in lege, quidnam habeat proprie rationem pænæ, quid vero pretij, alijs ve rei. Enimvero cum lege pretium statuitur vel frumenti, vel alius mercis, adiecta pænâ, si quis carius vendat, ad restitutionem excessus ipso facto tenetur in conscientia, quo legitimum pretium excessit, non tamen ad penam antequam condemnetur, vt ait S. Thom. loco citato, qu. 62. Ad alterum vero membrum de legibus præscriptionis, respondetur, eiusmodi leges non esse mere pænales, licet pænâ diu negligentis bonam suam sit, vt eorum ius perdat, sed præcipua in bonum pacis conditæ sunt & vt via litibus ocludantur. Hac enim de causâ princeps potestatem habet transferendi dominia. Quocirca lapsus ipse legalis tēporis absq. vlla sententia possessorem bonæ fidei donum rei facit. Quare nulla sit inde conscientiam, vt lex mere pænalis velit vt reus suis se rebus ante causæ cognitionem expoliet. Ad sextum respondetur differentiam illius citati capituli inter penam ab

Legib. penali- bus Sal- mātina: vniuersi- tatis.

Ad qu- tū arg.

Ad alte- rū mem- brū eius- dē argu- menti.

Ad sex- tū arg.

Ad septi- mum.

Ad octi- uum.

Sinistra quorundam inter prætio. Archid. Syluest.

Pri argu- partu- gatiu- Paul- Viba

persuadeo. Extat & Assassinatorum oena, ut quisque possit eos liberè interficere, at vero si cui priuatum id liceret, antequam cõdennati essent de crimine, occasio daretur cuiusque fingendi hunc aut illum esse Assassinum, ut quem vellet interimere; exiti oia ergo esset talis licentia ideoque certo certius est, ante iudicis sententiam nemini id liberum esse; ego neque expoliare suis bonis eos fas est, aut alios qui eorũ ministerio vtuntur, ante eandem sententiam. Restat igitur postremus scrupulus ex Extrauag. Ambrosiõ. Pauli II. vbi habetur quod clericus qui bona ecclesiæ alienauerit duntaxat, ipso facto priuatus existat beneficijs ecclesiasticis illaque absque declaratione a qua vocare censentur. At vero ex his verbis solidissimum in primis a nobis stat argumentum. Etenim exprimens summus Pontifex declarationem in hoc casu non esse necessariam, palam docet, quod si hoc verbum non adieciisset, non satis illi fuisset dicere, ipso facto, vt teneretur reus in conscientia relinquere ante sententiam sua beneficia. Quod nos hactenus constituere contendimus.

Postremus scrupulus.

Dissolutio prima.

Secunda.

Secundo respondetur illo modo, quo de principe diximus, posse illum priuare quem eligit, si fecerit contra conditionem, quam cum ipso pepigit. Videlicet si acceperit munera. Enimvero cum summus Pontifex collator dispensatorque sit beneficiorum, declarat per illam Extrauaga. illa lege, & tacita conditione quemcumque sacerdotum sacerdotia ecclesiæ recipere, vt dum eius bona alienauerit, eidem sacerdotijs priuatus censetur. Tamen si porro noscitur an super crimine requirenda sit etiam tunc aliqua declaratio ad pacandas conscientias. At tamen de hoc ad vsum me refero ecclesiasticum.

ARTICVLVS VII.

Vtrum omnes subijciantur legi.

In auctoritate & virtute legis etiam nũ persistentibus scire præterea restat hoc septimo loco, vtrum omnes subijciantur legi. Et arguitur à parte negatiua ex Aposto. 1. ad Timoth. 1. Iusto non est lex posita quod Urbanus Papa confirmat. decimus Paulus. ma quaestione secunda Canone. Dux sunt Urban. vbi ait, qui a lege priuata ducitur scilicet,

Spiritus sancti, nulla ratio existit, vt lege publica, puta humana, quæ vniuersis posita est, constringatur; non ego omnes lege tenentur. Secundo ad idem facit leg. princeps, ff. de leg. vbi ait Vlpian. Iuris consult. quod princeps legibus solutus est. In contrarium est, quod Apost. ad Roma. 13. ait. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, nemo autem potestati subicitur, nisi eius sit legibus subiectus.

Secundũ argum.

Præsentis quaestioni secundum duas legis virtutes tribus cõclusionibus fiet satis. Monstratum. n. iam supra est, legem tum regulam esse actionum directricem, tum etiam vi pollere coercitiua. Et vtroque modo contingit quempiam legi submitti. Sit ergo prima conclusio. Vniuersi qui subditi sunt potestati, legibus subinde ipsius, quo vero & princeps quantum ad vim directiuam subicitur.

Primæ conclus.

Res est clara; nam alteri subdi, idem est, quod parere eius mandatis, ac subinde legibus. De principe autem confessim dicemus. Dixerim vniuersi subditi, quoniam nullius lege illi comprehenduntur, qui ab eo extranei sunt. Lex quippe Gallorum nihil ad Hispanos. Et præterea si qui superioris priuilegio ab inferiori exempti sunt, non submituntur inferioris mandato, quo se priuilegium extendit. Hæc in ratione clerici secularium legibus subdi non sunt, tunc præcipuè, dũ lex de rebus Ecclesiasticis decernit, quæ principi bus non subduntur, vt patet ca. ecclesia de cons. Aut si in odiũ clericorũ posita sit, aut si non pari iure pertineat ad clericos; vt prohibitio vendi fericis, non obstat quominus in sacris possint illis indui. Et prohibitio equitandi mulas ciues; belligeri vtant, nihil ad sacerdotes. Cæterum leges de rerum pretijs, & ne merces distrahant a regno, atque alia id genus, ex quo clericos cõ secularibus obligant. De hoc aut Summistas, consule in verbo, J. ex, & verbo, Clericus. Secunda conclusio. Quantum ad vim coercitiuam iusti, qui virtutum habitibus ducuntur, legi non subduntur; quia nihil coactiõ quæ ad virtutẽ antinet, sed omnia sua sponte perficiunt. Enimvero ut 2. Ethic. auditor est Arist. Virtus facit vt studiosus proptè & cum delectatione operetur. Huic autem subijcimus similem et tertiam; Princeps quantum ad vim coercitiuam nõ subditior legi. Conclusio est aperta, quoniam coactio eiusdem ad seipsum esse non potest.

Probatur conclus.

Secunda conclus.

Probatio.

Tertia conclus.

Soto, de Iust. & Iu. E rest:

Ad septimum.

ad octimum.

in ista uerborum interatio. archi. ylu est.